
Jak to vidí Tomáš Halík

Jak to vidí Tomáš Halík

7.3.2012 08:30 ČRo 2 - Praha Zpráva
Zita SENKOVÁ, moderátorka

Dobrý den. U poslechu Jak to vidí vás vítá Zita Senková. Dnes je naším hostem teolog, profesor Tomáš Halík, prezident České křesťanské akademie. Dobrý den.

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Dobré jitro.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

A všechno nejlepší k svátku, pane profesore.

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Děkuju, děkuju.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Jak budete, je to pro vás nějak mimořádný den? Přece jenom.

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

No, já dostávám různé maily, kde mi lidé přejí, aby se mi splnilo, co si přeju. Tak já vždycky nad tím jsem trošku nejistý. Spíš by měli přát, abych si přál to, co je opravdu správné. Protože já ze své životní zkušenosti vím, že párkrát, když se mi nespěnilo to, co jsem si přál a stalo se něco, co jsem si nepřál, tak zpětně viděno to bylo daleko lepší než to, co jsem si přál. Ale já už dneska možná mohu přijmout tohle to přání, protože v mém věku si už nepřēju vlastně žádné věci, já se rád spíš věci zbavuju a už nemám žádné přání kariérní a podobné. Tedy jednu věc si přeju z celého srdce a opravdu jenom jednu. A to je takový dar, který člověk může dostat opravdu jenom od pána Boha a kterého není nikdy moc, a to je moudrost. Abych věci správně viděl, abych vždycky stál na té správné straně, abych dokázal věci správně nazvat, protože člověk, marná věc, si uvědomuje, že pro řadu lidí se stal jistou autoritou, a to je samozřejmě něco, co člověka zavazuje. Jednak k tomu, aby sám sebe nebral příliš vážně, tak našťěstí k tomu mám určitý druh humoru a sebeodstupu a aby opravdu jaksi měl k tomu tu patřičnou moudrost. Tak to je jediné přání, které v životě mám.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Tak, ať se to přání vyplní. Možná ještě jedno přání bych si troufla, že máte, a to je, abychom se nevyučovali z Evropy. Teď narážím vlastně i na název petice, kterou jste inicioval. Jak víme, tak premiér Petr Nečas se zatím nepřipojil svým podpisem k evropské smlouvě o rozpočtové kázní. Mimo nás zůstává ještě Velká Británie. Poškozuje vládní ne, a pokud ano, nakolik Českou republiku?

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Já jsem přesvědčen, že ji poškozuje velmi a čtu mnohé komentáře. Tak jeden francouzský novinář říká: "Stáváte se směšnými v Evropě." To je smutné. Já myslím, že všechny ty, všechna ta prohlášení, kterými pan premiér chce racionalizovat tenhle ten svůj krok, pro mě jsou nevěrohodná. Já jsem velmi rád, že jsme se ozvali, že těch podpisů a podpisů lidí, kterých je třeba si vážit, a to koneckonců řekl i premiér, přibývá a že lidem to není jedno. Že se stáváme takovými těmi permanentními potížisty v Evropě. To, že budeme jaksi přizvukovat britské konzervativní vládě, to nám skutečně nepomůže. A víte, já se snažím tyhle ty věci vidět v trošku širších souvislostech. Pan premiér, když jsme napsali tu petici a opravdu přišla taková ohromná vlna podpisů, já jsem byl překvapen, kolik lidí říkalo: "Děkujeme vám, že jste to iniciovali, že jste se ozvali, že jste nám dali příležitost říct, že my radikálně nesouhlasíme s tímhle tím odlučováním od toho hlavního evropského proudu," tak na to pan premiér nakonec řekl takové hodnocení těch lidí, některý si váží,

některých si váží méně, někteří jsou prostě ti věční petenti. No věční petenti jsou lidé, kterým záleží prostě na osudu naší země a k tomu se vyjadřují. Pak jsem četl takové vyjádření, že jaksí proč ti intelektuálové vlastně se o tohle to starají a proč si někdo, kdo je třeba vynikající biolog myslí, že ho to opravňuje k tomu, aby mluvil k věcem politickým. To samozřejmě na první poslech zní velmi věrohodně. Ale je to hluboká nepravda. Víte, lidé, kteří se poctivě věnují vědě, tak především jaksí velmi dobře kultivují svůj mozek. A učí se kriticky vyhodnocovat prameny, učí se pracovat s informacemi. Učí se vidět věci v širších souvislostech a když tuhle tu schopnost toho kultivovaného pracovitého mozku věnují nejen tomu, že jsou nějakými fachiody pro ten svůj obor, ale uplatňují vlastně tuhle tu schopnost myslet na ty věci veřejné, tak myslím, že politici by to, pokud jim záleží na prospěchu společnosti a nejenom na tom jejich prospěchu, tak by to měli vítat, měli by tomuto hlasu naslouchat, nemusí s námi souhlasit, ale měli by ho brát vážně. Ale zatím slyšíme jenom to, jaksí proč vy se k tomu vyjadřujete? No, já se k těm věcem vyjadřuji proto, protože se domnívám, že jsem se naučil vidět ty věci v trošku širších souvislostech. I z té mé bývalé profese klinického psychologa a koneckonců i z toho sociologického vzdělání, jsem se naučil, že věci mají vždycky nějakou tu svoji zjevnou stránku a pak tu svoji hlubinnou, skrytou stránku. Tím proboha teďka nemyslím, že ty události, že za nimi jsou nějaká ta tajemná spiknutí a takové ty Hájkoviny, to opravdu ne. Ale víte, tak jako v životě jedince jsou nějaké ty, ta zjevná forma chování a pak jsou určité vnitřní motivace. A pak je něco, co člověk jaksí prozrazuje vlastně tím svým chováním, nějaké skryté tendence. Tohle to, tím se zabývá psychoanalýza. Já myslím, že něco takového je i v tom politickém a veřejném jednání. Že je třeba určité akty chápat také jako signál nějakého hlubšího vývoje. Takhle třeba vnímám ty studentské protesty a takhle ale vnímám i to naše ne. Mně nejde bezprostředně prostě o to, co to fakticky ekonomicky přinese. Pan premiér říká, jestli ti lidé to vůbec četli. No, tak já jsem to četl a četl jsem řadu komentářů k tomu, nechal jsem si jaksí předložit určitou ekonomickou analýzu, kritickou tohohle našeho rozhodnutí, kterou dělá skupina vynikajících našich ekonomů, nyní právníci dělají takový rozbor, který ukazuje, že není pravda, co říká pan premiér, že se prostě můžeme k tomu kdykoliv připojit. A takže se možná ještě ozveme jednou, ale o tohle to primárně nejde. Tady jde o to, jaký signál tím dáváme do světa a co tím prozrazujeme. Já se obávám, že tím prostě prozrazujeme to, že nám ne dost záleží na tom, abychom byli součástí té sjednocující se Evropy, protože marná věc, je jistě logické, že ten proces půjde dál a představa, že my si uděláme prostě nějakou černou díru uprostřed Evropy, to je neobyčejně naivní. Prostě v tom prostoru bysme se stali předmětem úplně jiných sil a tam já bych nechtěl. Já jsem vždycky toužil abychom byli součástí toho svobodného evropského světa, součástí západu. A ne abysme tady byli prostoro pro nějaké ty různé východní vlivy.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Petici Nevylučujeme se z Evropy podepsala například také paní profesorka Helena Illnerová, ta absenci českého podpisu lituje. Řekla, citují: "Sami se o rozpočtovou kázeň snažíme a je i v našem zájmu, aby se o ní snažila celá Evropa. Tak proč jsme se nepřipojili?" Jinak je tady i protinázor ekonoma Pavla Kohouta, podle kterého ta smlouva neřeší podstatu problému a mimo jiné také napsal: "Dlouhodobě se ukazuje, že jediné potíživé jsou schopni něčeho dosáhnout a že jsou bráni vážně." Myslíte, že měla by být solidarita s evropskou rodinou, s těmi ideály, s rodinou, kam jsme chtěli patřit, nadřazená ekonomice, budeme jako potíživé bráni v Evropě vážně?

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Jak to, že ty věci nejsou, nejsou, nejsou v rozporu? Samozřejmě, že především musíme ukázat jistou solidaritu. Představa, že jsme prostě vstoupili, a vstoupili jsme na základě jaksí svobodného rozhodnutí, referendum, do té evropské rodiny a že se teďka budeme chovat jako ti, kteří jsou ti jediní chytrí, ti všichni ostatní jsou hlupáci, kteří něco podepsali. My jediní víme, jak to je. Británie je v úplně jiné pozici než jsme my ...

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Mimochodem, promiňte, britský establishment, nezdá se, že by se chlubil tímto spojenectvím.

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

No, samozřejmě. Ještě máme, starší generace má v uších to slovo Neville Chamberlaina, že proč bychom se starali o nějakou zemi, o které nevíme vůbec nic. Na tom se mnoho nezměnilo. A to, že prostě budeme takovými tleskači toho momentálního postoje britské konzervativní vlády, to nám nějak neprospěje. V Británii je také velká opozice vůči tomuhle rozhodnutí té konzervativní vlády, ta se může změnit a prostě potom se ocitneme opravdu úplně mimo s tím, s tou představou, že my jsme prostě ti, kteří jsou jediní chytrí a že v té Evropě tak jako trošku budeme a trošku nebudeme, že to je jako, když by žena chtěla říct, že bude tak trošku těhotná. To prostě nejde. Buď tedy potáhneme za ten jeden provaz, a to neznamená prostě nějakou jaksí nemyšlenkovou, nemyšlicí konformitu. To prostě ... no, skutečně si myslím, že je hrozně důležité ukázat solidaritu a já se obávám, že prostě to české ne vychází prostě z určitých kruhů. Z kruhů právě takových těch korupčních, kterým strašně záleží na tom, aby do těchto temných koutů té české politiky a podnikatelství nepadl určitý paprsek té, toho mezinárodního zájmu, aby skutečně oni, ti, kteří mávají tím praporem suverenity, takže jim nejde o suverenitu státu a národa, ale jde jim o tu jejich vlastní suverenitu v rámci státu a národa. Aby nebyla nějaká instance, která sem může vrhnout světlo a ke které možné se proti těmto lidem také odvolat. Takže já se domnívám, že to jsou velmi temné zájmy, které nás jaksí tlačí od té Evropy a že ty ostatní věci jsou v podstatě racionalizace tohohle.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Týdeník Ekonom se inspiroval měnicí se Evropskou unií a jaksí překreslil mapu Evropy podle vzájemných vztahů vývoje v Evropské unii, závislosti na Bruselu. Některé státy zůstaly na svém místě, některé se posunuly. Například pobaltské

státy zamířily blíže do Evropy, k Německu se zase více přimklo Řecko i Irsko. A ze středu Evropy naopak odcestovala Česká republika, která se zatím nepřipojila k té fiskální unii. Pane profesore Halíku, jak vy s vaší fantazií byste takovou mapu překreslil, respektive, kam by byste situoval momentálně Česko s tím výhledem na nejbližší léta?

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

No, nechci být neslušný.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Zůstaňme u zeměpisu.

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Situováním, protože kdysi se říkalo, že Leonid Brežněv by měl dostat Nobelovou cenu za chirurgii, protože srdce Evropy jaksi transplantoval do určitého zažívajícího traktu Sovětského svazu. A já bych považoval za velmi neblahé, kdybychom to srdce Evropy, které konečně se trochu přiblížilo tomu, té rodině svobodných evropských národů opět transplantovali kamsi do těch oblastí, které nelze příslušně nazvat, nebo prostě to jakéhosi meziprostoru, kde samozřejmě prostě se uplatňují ty vlivy jdoucí z východu. Víme, co se děje v Rusku a Rusko má velký zájem na tom, aby uplatnilo své politické a ekonomické vlivy v těch svých bývalých satelitech a pokud prostě nebudeme pevně zakotveni v tom západním společenství, tak budeme těmto věcem bohužel hodně vydáni. Takže já si myslím, že je to strašně nerozumné, co se děje a doufám, že se to změní.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Zeptala bych se ještě slovy spisovatelky Markéty Hejkalové - je lichotivé být na jedné lodi s Velkou Británií. Co ale, když se loď potopí? Hodí nám ti, které jsme nechali na břehu, záchraně lano?

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

No, jistě.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

To je ta otázka.

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

To je ta otázka.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Dnes u nás v Česku začíná fungovat odnož úspěšného slovenského webu studentů politologie Demagog.cz. Na Slovensku samozřejmě s koncovkou sk. Má ohlídat pravdomlupnost politiků, jejich prohlášení, budou analyzovat posluchači brněnské Masarykovy univerzity. Nejdříve půjde o výroky, které zazní v pořadu České televize Otázky Václava Moravce. Pomůže to, myslíte, pane profesore Halíku, vnitřní kontrole politiků? Kliknete se zájmem na web?

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Podívám se na to rád, ale neslibuji si od toho nějakou změnu politiky, ale asi je to signál něčeho, je to signál toho, že ta studentská veřejnost je skutečně politicky probouzí. A to je dobrý a důležitý signál. Já naprostou většinu svého života trávím mezi studenty. Někdy si o mých 40. jeden moudrý člověk řekl: "Víš, říká se do 40 se drž se starými a od 40 se drž s mladými." A mně to bylo dopřáno, že právě to byla doba, kdy nastaly ty velké politické změny okolo roku 89 a já jsem se mohl vrátit do toho akademického prostředí a zcela jsem zasvětil ten život studentům. Jak v té vědecko-pedagogické práci na univerzitě, tak i v té akademické farnosti a nedal jsem se odvést jaksi od téhle té práce nejrůznějšími nabídkami politickými, církevními, nejrůznějšími kariérami a tak dále. Protože si myslím, že je to strašně důležité se věnovat té generaci a také jí naslouchat. Víte, to, že člověk je stále mezi studenty, tak jednak má tu ohromnou výhodu, že člověk nemůže mentálně zestárnout a že je to stálá pobídka. Prostě objevovat ten jejich svět. Ale zároveň on je to takový citlivý seismograf, který vám ukazuje, prozrazuje prostě ty kroky, kterými se blíží budoucnost. Tam vždycky nějak předem můžete odhadnout, jaksi co bude ten budoucí vývoj. A ta studentská generace je všude tím vlastně hlavním politickým činitelem. Tak je to už od těch velkých bouří roku 68. Viděli jsme to teď v oblasti arabského jara a tak dále, kdekoliv. A teďka právě ti studenti dostávají do rukou i velké technické prostředky, že jo, ta facebooková generace, která je schopná okamžitě spolu komunikovat, svolat nějaká velká shromáždění a tak dále. A prostě v té české studentské veřejnosti se děje podstatný posun. Já si myslím, že by si to měli i politici a veřejnost uvědomit, protože je to věc strašně důležitá. Víte, ty, ta velká vystoupení teďka okolo toho vysokoškolského zákona, mnozí i žurnalisté a i politici ty věci bagatelizují a předstávají je veřejnosti naprosto zkráceně. Mnoho lidí si prostě myslí, že studenti demonstrovali chvíli, protože nechtěli platit školné a jsou tam potom nějakí akademici, kteří nechtějí, aby bylo školství reformováno. To je naprosto zavádějící interpretace těchto věcí. Jednak, když se na to podíváme věcně, tak naprostá většina těch protestujících ví, že nějaký typ školného bude třeba a že je možná lepší, aby to bylo skutečně školné a nebyly to nějaké ty podivné zápisné a tak dále. Ovšem jaksi toto musí být velmi promyšlené. Tohle to je možné zavést v okamžiku, kdy je promyšlen systém toho, jak financovat studia nadaných lidí ze sociálně slabých rodin. Protože nemůžeme si dovolit riskovat promrhat prostě ten veliký kapitál společnosti, kterou jsou ty mozky mladých lidí a zároveň je třeba zajistit, aby

ty vybrané peníze prostě nepropadaly někam do těch bezedných kapes státu a staly se předmětem korupce za tohoto děsivého ministra Dobeše, prostě byly prohazovány a promrhány ohromné prostředky, které jsme dostali z Evropské unie, to všichni vědí a takže, aby, když se ty peníze vyberou, aby skutečně jaksí pomohly tomu školství. To je ten hlavní protest a ten druhý protest je, že každá civilizovaná společnost respektuje jistou vnitřní autonomii vysokých škol, univerzity už takto vznikaly, jako ty univerzity, které si mohou zvolit svobodně svého, svého rektora a tak dále. Dneska, když prostě ten nový návrh vysokoškolského zákona by chtěl rozšířit ten vliv politiků, vliv státu, vliv podnikatelů, tak to je něco, co určitě nebude kultivovat tu akademickou sféru. Když bychom byli v normálním státě, kdyby tady normálně fungovala ta politická scéna, dobře, o tom je možné nějakým způsobem hovořit a dneska víme, jak všechny ty rady jsou v podstatě prodlouženou rukou jistých stranických zájmů a tohle to pustit do toho akademického světa, by znamenalo skutečně devastaci akademických svobod a ve svém důsledku i kvality té akademické a vědecké práce. Čili ten odpor je samozřejmě zcela legitimní, ale ono nejde jenom o toto, v té mladé generaci se zdvíhá jakýsi odpor vůči tomu stylu politiky, který tady vidíme. Dlouhou dobu jsem se bál, aby to nešlo do takové apatie, zhnusení, jakési masové, masového odcházení těch vzdělaných chytrých lidí prostě do ciziny, to se stále může stát, ale já jsem viděl v tom minulém roce, že ty věci se posouvají. Posouvají se vlastně pozitivním směrem. Jeden významný krok byl okolo smrti Václava Havla. Tam prostě ty stovky a tisíce studentů a mladých lidí najednou dostaly jakýsi vzor. Najednou jim byly připomenuty ty ideály roku 89, to, co oni už nepoznali, mnozí se narodili až po roce 89 a najednou si uvědomili ten velký rozdíl mezi prostě těmito ideály, mezi těmito aspiracemi, mezi tím, co symbolizovala ta osobnost Václava Havla a mezi tím, co je obklopuje a řekli tomu prostě ne. A já si myslím, že teď je to druhý krok, kdy říkají ne, prostě tomuhle, tomu typu té politické kultury kolem nás. Ale oni už se chtějí aktivně toho účastnit. To je důležité, že dneska dochází tady k určité nové alianci prostě s těmi občanskými iniciativami a tak dále. Já si myslím, že je strašně důležité kultivovat tenhle ten zájem mladé generace o věci veřejné.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Vy jste podpořil také v tom minulém týdnu Týden neklidu. Jak silná je frustrace mezi těmi dnešními studenty? Ono, i když se podíváme do historie, tak vlastně, když se ve velkém bouří vysokoškoláci, tak se děje něco zásadního. Také to vnímáte jako jistou předpověď?

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Ano, je to velmi důležitý signál. Jako samozřejmě to neznamená, že okamžitě bude nějaká revoluce typu roku 89, to nebude. Možná, že věci se teď jaksí uklidní. Ale prostě je to krok za krokem v té mladé generaci a v těch studentech jaksí se zdvíhá zájem o věci veřejné a teďka je hrozně důležité, aby právě v takovýchto okamžicích s nimi byli lidé, kteří je nechtějí nějak povzbuzovat, prostě k anarchii a k nějakým emocionálním reakcím, ale kteří s nimi budou velmi věcně diskutovat o těch problémech naší společnosti a já si myslím, že tady dochází, prostě dnes, tenkrát v tom roce 89 na straně studentů se postavili herci, dnes ti studenti mají na své straně naprostou většinu akademické veřejnosti. A to je ohromný intelektuální potenciál. A já si myslím, že z toho se nyní stává určitý politický činitel. Ono to bude ještě nějakou dobu trvat, ale myslím si, že tady dochází k jakémusi propojení těch občanských iniciativ, k propojení, k oživení prostě té občanské společnosti. Právě, když vidíme tu velikou krizi toho systému politických stran, kde najednou zvláště ti mladí lidé nenacházejí na té politické scéně žádnou sílu, se kterou by se mohli identifikovat, navíc jaksí tam je to jasné proevropské cítění, ti mladí lidé, a zejména ti studenti, to už jsou Evropani, to už jsou lidé, kteří myslí evropsky, kteří se té Evropě nebojí, kteří s ní mají dobrou zkušenost, mají dobrou zkušenost i z toho, že prostě ta Evropská unie velice podporuje tu studentskou výměnu a tak dále. Tito lidé prostě Evropu znají a je jejich domovem. A takže je už prostě nezmátne nějaký takový ten zápečnický, provencionální nacionalismus. Ten výraz jaksí jejich vlastenectví to je odpovědnost za zemi, která může rozvinout svůj potenciál právě v té oblasti té Evropy sjednocené určitými hodnotami. Takže oni se prostě té Evropě nebojí a nenechají se jí strašit.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

I to by mělo být, promiňte, vlastně v našem národním zájmu. Teď se dostáváme na závěr vlastně obloukem zpět právě k těm našim českým národním zájmům. Propojení s tou evropskou integrací.

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Zcela jednoznačně. Já teďka pracuju na určité přednášce na konferenci, která se bude zabývat těmi českými národními zájmy. Já myslím, že tím národním zájmem je, postavit se proti tomu, co nás ohrožuje a rozvíjet to, co může společnost obohatit. Dneska nás, zaplat' bůh, neohražuje nic z vnějšku. Dneska to, co nás ohrožuje, to je prostě to pokušení k tomu provincialismu. To je to, k čemu Václav Černý říkal "čecháčkovství". Na rozdíl od toho hrdého češství, které vždycky je spojeno s evropantstvím. To zápečnictví to je to, co nás nejvíc ohrožuje. A proti tomu zápasit a proti i těm politickým podporám tohohle provincialismu a této izolaci, zápasit, to je velký národní zájem. A pak druhý národní zájem je rozvíjet ten velký potenciál, který máme. A ten potenciál, to jsou prostě ty mozky mladých lidí. Čili tyto dvě věci rozvíjet, to je ten národní zájem a k tomu samozřejmě potřebujeme určitý prostor, a to je ten prostor Evropský. Tam můžeme rozvinout, víte, to, že slyšíme, že Evropa nás neposlouchá, Evropa nás neslyší. No říkáme jí něco jiného, než ty stálé nářky? A já jsem přesvědčen, že můžeme přispět do toho budování, to toho stavení toho společného evropského domu. Tam jsou mnohé věci nedodělané, tam jsou mnohé krize, ale my musíme přispět něčím pozitivním. Ne tím stálým nářkem a izolací.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Říká na závěr dnešního Jak to vidí profesor Tomáš Halík. Mimochodem, když se sejdeme příště, tak už k vašemu jménu mohu dodat i titul rytíř, protože převezmete toto vyznamenání od prezidenta Polské republiky Bronislawa Komorowského. Je to vysoké státní vyznamenání Rytířský kříž řádu za zásluhy Polské republiky. Gratuluji i k tomu a přeji vám krásný a úspěšný den.

Tomáš HALÍK, teolog, profesor, prezident České křesťanské akademie

Vážím si toho a chci být rytířem bez bázně a hany. Děkuji vám, hezký den všem.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Zítra v půl deváté přivítáme v Jak to vidí Daniela Hermana, ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů. Zita Senková přeje hezký den. Na slyšenou.